

Дзвінскі ўзгорак

*Кроч на свой родны,
дзвінскі ўзгорак,
каб глядзець у будучую сінь*

**ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА ВІЦЕБСКАГА РАЁНА, №4 (109)
САКАВІК 2020 ГОДА**

МАРТЫРАЛОГ

ПЛАНЫ ІНІЦЫЯТЫВЫ «ХАЙСЫ»

26 лютага сябры грамадзянскай ініцыятывы «Хайсы» правялі сход, на якім заплянавалі дзейнасьць для далейшага ушанаваньня памяці ахвяраў сталінізму. Мяркуюць стварыць сайт ініцыятывы, усталяваць новыя помнікі і мэмарыяльную дошку на будынку віцебскай турмы, распрацаваць экскурсійныя маршруты.

Кіраўнік ініцыятывы «Хайсы — Віцебскія Курапаты» Ян Дзяржаўцаў з азначыў, што дзякуючы намаганьням грамадзкасьці зробленая вялікая праца па стварэньні народнага мэмарыялу «Хайсы», які 3 лістапада 2019 году асьвяціў біскуп Віцебскі Алег Буткевіч.

На месцах расстрэлаў усталяваныя крыжы і помнікі, ушанаваная памяць канкрэтных асобаў, якія зь вялікай доляй верагоднасьці маглі быць забітыя менавіта ў гэтым «расстрэльным» лесе. Удалося высьветліць дакладныя прозьвішчы двух рэпрэсаваных грамадзянаў. Знойдзены сярод чалавечых парэштκаў грабеньчык з надпісам адкрыў імя Вольгі Данцыт, а ўспаміны мясцовага жыхара Зьмітра Ганчарова вярнуў зь нябыту імя старшыні калгасу Антона Рамашкі.

Ян Дзяржаўцаў паведаміў, што апроч таго вядзецца і вялікая інфармацыйная праца. Пасьля фотавыставы, праведзенай у віцебскім катэдральным касьцёле Езуса Міласэрнага, падобныя мерапрыемствы прайшлі ў Полацку, Глыбокім, Браславе, Мёрах.

«Выставы праходзілі зь вялікім посьпехам. Людзі распавядалі пра сваіх родных, рэпрэсаваных за савецкім часам. Казалі, што хочуць прыехаць у Хайсы, каб паглядзець на месцы жудасных расстрэлаў, зьдзейсьненых савецкай уладай, злачынствы якой роўныя злачынствам фашыстаў», — расказаў Дзяржаўцаў.

«А па зьнешнім пэрымэтры стаялі дзядзькі ў чорных паліто...»

На сход прыйшоў і адзін з пачынальнікаў ушанаваньня рэпрэсаваных у Віцебску Якаў Рыжык. Ягоны бацька быў рэпрэсаваны і сасланы на пяць гадоў у Варкуту. Актывіст прыгадаў, як у сярэдзіне 1980-х упершыню даведаўся ад сваёй сваячніцы пра месца масавых забойстваў ля вёскі Паляі. Жанчына была непасрэднай сьведкай расстрэлаў. З дапамогай мясцовых жыхароў удалося высьветліць месцы, дзе забівалі людзей. Першы крыж, да ўсталяваньня якога спрычыніўся Сяргей Цярэнцьеў, быў пастаўлены ў Паляях 5 лістапада 1989 году і асьвечаны сьвятаром Андрэем Несьвятаевым. У імпрэзе бралі ўдзел жыхары вёскі Паляі, школьнікі, старшыня мясцовага сельсавету.

«А па зьнешнім пэрымэтры стаялі дзядзькі ў чорных паліто, нешта запісвалі, вялі відэаздымку. Так, што ўсё зафіксаванае, і дакументы гэтай падзеі для гісторыі недзе ёсьць», — зазначыў Якаў Рыжык.

Сябар ініцыятывы «Хайсы» Міхаіл Шпакоўскі распавёў, што ўспаміны жыхароў пра расстрэлы ў Паляях зьбіралі віцебскія актывісты Сяргей Цярэнцьеў, Юры Сьцяпанаў, Алесь Шпунтоў, Міхась Паўлаў, Ігар Цішкін, Вольга Шпакоўская. Нейкія матэрыялы публікаваліся і ў газэце «Літаратура і мастацтва».

Праз Паляі мог ісьці шлях на Катынь

Актывістка Ірына Аляксандрава нагадала, што крыж у Паляях усталявалі без усялякага дазволу ўладаў.

«І хоць кадэбістаў было багата, нас ніхто не перасьледаваў. Людзі распавядалі, што, калі расстрэльвалі рэпрэсаваных, ля кожнай хаты ў вёсцы ставілі вартаўніка, а пасьля ўсю ноч ішлі машыны. Па сьвежых ямінах у лесе, людзі здагадваліся, што там адбываліся забойствы», — расказвала Аляксандрава.

Аляксандрава мяркуе, што праз Паляі мог ісьці шлях на Катынь. Тых, каго да Катыні не давозілі, маглі забіваць у Паляях. «Таму хачу сконьчыць такой фразай: «Калі мы не пойдзем у Паляі, то Паляі прыйдуць па нас», — падагульніла выступоўца.

Што будзе зроблена ў 2020 годзе

Сябры ініцыятывы прыйшлі да высновы, што ў будучым трэба больш увагі ўдзяляць месцам расстрэлаў рэпрэсаваных у Паляях і Цёплым лесе. Прысутныя заўважылі, што ўлада хоць і не перашкаджае ўшаноўваць памяць, але ў той жа час і не прызнае гэтыя месцы мэмарыяламі, месцамі пахаваньняў ахвяраў сталінскіх рэпрэсій.

Сярод заплянаванага — стварэньне ўласнага сайту, штогадовае ўпарадкаваньне месцаў сталінскіх рэпрэсій, усталяваньне помніку Антону Рамашку і шыльды на будынку віцебскай турмы (СІЗА) для ўшанаваньня памяці рэпрэсаваных.

Сябры ініцыятывы «Хайсы» думаюць таксама распрацаваць маршруты, каб вадзіць па іх экскурсіі да месцаў масавых расстрэлаў у Паляях, Хайсах і Цёплым лесе. Плянуюць наладзіць супрацу з інстытутамі нацыянальнай памяці Латвіі, Літвы, Эстоніі, Польшчы ды Украіны. Неўзабаве будзе накіраваны зварот да кіраўніцтва мясцовага сельскагаспадарчага прадпрыемства, каб яно не ўзорвала поле каля самага мэмарыялу пад Хайсамі.

vitebskspring.org

*Чытайце сайт
Віцебскага раёна:*
http://vicebskreg.by

ТАКОЕ ЖЫЦЦЁ

ЯК ЖЫВУЦЬ ПАД ВІЦЕБСКАМ

У свой час шматкватэрныя дамы ў вёсках сьпешна будавалі для работнікаў саўгасаў. З выгодаў — пячное ацяпленьне і электрычнасьць. Праз дзясяткі гадоў яны застаюцца часткова заселенымі. Кватэры пустыя, таму цагляныя будынкі прамярзаюць і разбураюцца.

Па абодва бакі дарогі на Баршчоўку, невялікую вёску за сем кілямэтраў ад Віцебску, шэрагамі растуць пладовыя дрэвы. Паміж дрэвамі пасьвіліся каровы з малочнай фэрмаў — Баршчоўка ўваходзіла ў склад вялікага саўгасу «Віцебскі». Калі гаспадарак ня стала, сады пачалі дзічэць, зарастаць пустазельлем і баршчэўнікам.

«Баршчоўка — бо баршчэўнік паўсюль», — у вёсцы цяпер па-новаму трактуюць яе назву.

У Баршчоўцы памятаюць пару, калі тут было шмат працы. Людзі прыяжджалі ў вёску і заставаліся. Для рабочых саўгасу пабудавалі новыя кватэры, а вуліцу назвалі Маладзёжнай. Цяпер на ёй застаўся адзін двухпавярховы дом. З шаснаццаці кватэраў — пяць жылых. Стала жывуць толькі ў трох.

«За тры гадзіны кватэра выстуджваецца»

Мікалай займае кватэру на першым паверсе другога пад'езду. Ён быў адным з тых, хто прыехаў у Баршчоўку працаваць.

«Жонка на фэрме даяркай была. Я сьлесарам. Цяпер яна ў горад на працу езьдзіць. Я ўжо пэнсіянэр», — Мікалаю 63. Акрамя пэнсіі, ён мае інваліднасьць, бо хвараў на сухоты.

Мікалай амаль не выходзіць з кватэры. Па ваду да калёнкі і па дровы ў хляўчук — у кожнай кватэры пячное ацяпленьне. Выгоды таксама на двары.

«Дзьве машыны дроў на зіму пайшло. А сэнс? Вакол пустыя кватэры. Я паветра грэю», — скардзіцца Мікалай.

У трох астатніх кватэрах на лесьвічнай пляцоўцы даўно не жывуць. Холад ідзе і ад вокнаў. Драўляныя рамы ад часу пачалі гніць.

«У кожнае акенца пальцам ткні — усе рамы гнілыя. Дзе я на вокны грошы знайду? У мяне пэнсія 200 рублёў», — кажа Мікалай. Каля трыццаці зь іх штомесяц ідзе на кватэрную плату, ваду, электрычнасьць і вываз сьмецьця.

Над Мікалаем жыве 29-гадовы Вадзім. Пяць гадоў таму ён пераехаў з жонкай у кватэру яе маці. Абое працуюць у Віцебску, жывуць у Баршчоўцы. Здымаць жыльлё ў горадзе для іх дорага.

Кватэра маладой сям'і — адзіная на другім паверсе. У пустых памяшканьнях гуляюць скразьнякі.

«За тры гадзіны кватэра выстуджваецца. Толькі на зіму шэсьць прычэпаў дроў ідзе. Яшчэ добра, што ў мяне трактар свой, свая піла. Я дзялянку выпісваю і сам дровы нарыхтоўваю. У тысячу ўкладаюся. А так прычэп рублёў 200-300 каштуе».

Дом абслугоўвае ЖКГ. Штомесяц жыхары плацяць за камунальныя паслугі, аднак упэўненыя, што будынак ужо «сьпісаны».

«Мы папрасілі дзьверы ў пад'езьдзе зрабіць і вокны забіць на зіму, каб вецер не гуляў, — кажа Мікалай. — Прыехалі цесьляры, але дошак не хапіла. Так і жывём. Вакол нічога жывога. Пустэча».

«Са столі капае. Мы тазікі падстаўляем»

Найбольш жыхары шматкватэрнага дому на Маладзёжнай цярпяць ад дажджу. «Са столі капае. Мы тазікі падстаўляем, баімся, што каратне», — кажа Вадзім.

Праз вільгаць у доме прамерзьлі сьцены. Іх немагчыма ні прасушыць, ні прагрэць, пакуль ня прыйдзе цяпло. Па сырых сьценах ідуць правады. Жыхары зьвярталіся ў МНС і ЖКГ. Электрычны шчыток павесілі ўнізе, пад лесьвіцай. На лесьвіцу сыходзяць сэзонныя ападкі.

«Аднойчы зьнікла сьвятло. Электрыка чакалі два дні. Ён сказаў, што можа абрэзаць правады, бо дом нежылы», — дадае Вадзім.

«Калі працы ня стала, усе пачалі зьяжджаць. Адсюль да Заронава працы няма. Усе ў горадзе працуюць. Раней у вёсках школы былі. Цяпер вёска старэе і памірае. Людзі, якія адпрацавалі ў калгасе па 40 гадоў, цяпер нікому не патрэбныя. Яны кажуць, што падтрымліваюць вёску. А што тут падтрымліваць?» — пытаецца Алег і разводзіць рукамі.

«Участковы прыяжджаў, здымаў і сьмяяўся»

Прыватызаваць кватэры альбо ўкладаць у іх рамонт у жыхароў няма магчымасьці. Дый яны ня бачаць у гэтым сэнсу, бо стан будынку аварыйны.

«Я залазіў на гарышча. Там усе кроквы гніюць. Абрынецца дах, і дом складзецца, як кніжка», — кажа Вадзім. У вёсцы кажуць, што дом прастаіць яшчэ 2-3 гады.

Паралельна дому цягнецца шэраг хлеўчукоў. Кожны хляўчук замацаваны за асобнай кватэрай. Летась на адным зь іх ад сьнегу абваліўся дах. Жыхарам прапануюць зьнесьці пабудовы альбо адрамантаваць іх уласным коштам.

Двор асьвятляе адзіны ліхтар. Пасьля замены лямпачкі ён працуе як найболей некалькі дзён. Да калёнкі

(працяг на стар. 2)

ТАКОЕ ЖЫЦЦЕ

(пачатак на стар. 1) даводзіцца ісьці зь ліхтарыкам. Калёнка замярзае пры мінус пяці, і па ваду трэба ехаць у суседнюю вёску.

«Сюды ніхто ня хоча ехаць, — падсумоўвае Вадзім вынікі зваротаў у розныя інстанцыі. — Участковы прыяжджаў, здымаў і сьмяяўся: як вы тут яшчэ жывяце?»

«Быццам тут не жыве ніхто»

Асноўная частка дамоў у Баршчоўцы стаіць на цэнтральнай вуліцы — Сьветлай. На Маладзёжнай паранейшаму прасёлак. Асфальт абрываецца за могілкамі на скрыжаваньні дзьвюх вуліц. Пяць гадоў таму тут хавалі былога старшыню абласнога савету дэпутатаў родам з гэтых мясьцін.

«За дзень да могілак праклалі асфальт, пакасілі ўзбочыны, прыбралі, перааралі палі, калёнкі нядзейныя пафарбавалі», — узгадвае Мікалай.

Тады ж зруйнавалі другі шматкватэрны цагляны дом на Маладзёжнай, які стаяў побач на ўзгорку. Ён меў яшчэ горшы выгляд і быў бачны з дарогі. «У чалавека дом абгарэў, яго сеткай прыкрылі. Наш дом таксама хацелі схаваць. Але завялікі, відаць», — дадае мужчына.

У дождж на прасёлку непраезная гразь. Узімку чысьцяць толькі заасфальтаваны кавалак. Жыхары скардзяцца, што да іх нават «хуткая» не даяжджае. «Быццам тут не жыве ніхто», — кажа Вадзім. Хаця за двухпавярховікам яшчэ дзьве вясковыя хаты.

Што кажуць улады?

Намесьнік старшыні Віцебскага райвыканкаму па будаўніцтве Сяргей Дзьмітрыеў ня стаў адказваць на пытаньні карэспандэнта Свабоды.

«Няхай жыхары зьвернуцца да мяне хаця б, тады мы зь імі пагутарым, вырашым, вызначымся, што рабіць», — сказаў чыноўнік.

Старшыня Заронаўскага сельсавета Зоя Пека паведаміла, што ведае пра праблемы, але камэнтаваць сытуацыю па тэлефоне адмовілася.

Радыё Свабода

БРАКАНЬЕРСТВА

ТРИ ГОДА ЗА ПУСТУЮ СЕТЬ

Мужчина со своей сожительницей поставил сеть на озере Бутыки Витебского района, рыба туда не попалась, но против мужчины возбудили уголовное дело.

Дело в том, что 59-летнего сельчанина уже ловили за браконьерством, тогда мужчину оштрафовали на 3675 рублей. Однако, похоже, столь внушительная сумма штрафа не оказала воздействия на любителя незаконного лова рыбы.

В один из вечеров он со своей сожительницей поставил сеть на озере недалеко от деревни Должа. Этот момент записали на видео инспектора природоохраны. Они пришли домой к сельчанину и предъявили запись.

Сеть извлекли из озера, хотя в ней и не оказалось рыбы в отношении мужчины возбудили уголовное дело о незаконной добычи рыбы запрещенным орудием лова. Расследование дела завершено, решать дальнейшую судьбу сетевика будет суд, сообщает газета «Жыццё Прыдзвіння».

ННВ

АУКЦЫЁН

РАСПРОДАЖА ГОССОБСТВЕННОСТИ!

В период с 9 марта по 1 апреля комитетом «Витебскоблимущество» запланировано проведение 13 аукционов, на которые выставлено 67 лотов-объектов со всей Витебской области.

Рассмотрим объекты, расположенные в Витебском районе, которые предлагаются к покупке на аукционах.

9 марта продаются здание столярного цеха — одноэтажное деревянное, общей площадью 121,1 кв.м, 1964 г. постройки, фундамент — кирпичный, перекрытие деревянное, крыша шиферная, и здание пилорамы — одноэтажное из силикатных блоков, общей площадью 109,8 кв.м, 1985 г. постройки, фундамент — бетонный, перекрытие деревянное, крыша асбестоцементные листы по адресу: Витебская область, Витебский район, Мазоловский с/с, южнее деревни Калиново.

Земельные участки площадью 0,0292 га, и для обслуживания здания столярного цеха, площадью 0,0866 га, сроком аренды на 50 лет оба участка.

Начальная цена предмета аукциона 11346,92 рублей, сумма задатка 2269,00 рублей.

10 марта 2020 г. проводится повторный аукцион продажи с понижением цены на 80 % неиспользуемого здания бани, расположенное в деревне Мазолово, ул. Мелиораторов, д. 63А: одноэтажное кирпичное, общей площадью 169,1 кв.м, 1969 г. постройки, фундамент бетонный, перекрытие железобетонное, крыша шиферная.

Земельный участок для обслуживания бани, площадью 0,0373 га, сроком аренды на 50 лет. Начальная цена предмета аукциона 3 048,64 рублей, сумма задатка 609,00 рублей.

В этом же лоте предлагается к покупке неиспользуемое здание котельной, расположенное в деревне Старое Село, ул. Советская, д. 1Б: одноэтажное кирпичное, 1962 г. постройки, общей площадью 138,1 кв.м, перекрытие ж/б, фундамент бетонный, крыша рулонные кровельные материалы.

Земельный участок общей площадью 0,1195 га, сроком аренды на 50 лет. Начальная цена предмета аукциона 1 222,07 рублей, сумма задатка 244,00 рубля.

Продавцом выступает унитарное предприятие жилищно-коммунального хозяйства Витебского района «Витрайкомхоз», тел. 8(0212)35-08-54

23 марта предлагаются к продаже бывший детский лагерь отдыха (расположен севернее деревни Придвинье Летчанского с/С), который принадлежит КПУП «Кондитерская фабрика «Витьба», и начальная цена предмета аукциона — 1 022 365,30 рубля, сумма задатка — 204 473,00 рубля. Все объекты собраны в один лот № 8 и продаются впервые, также покупатель должен возместить расходы, связанные с подготовкой имущества к продаже, в сумме 11 622,85 рубля.

Как мы видим при рассмотрении лотов, большинство из них предлагается по завышенным нереальным ценам, в большинстве эти лоты проходят путь понижения цены и в результате предлагаются по цене ОДНОЙ базовой величины (сейчас это 27 рублей), что не может служить источником наполнения местного бюджета, а только создаёт видимость кипучей деятельности сотрудников комитета «Витебскоблимущество» и районных чиновников, ответственных за обслуживание государственной собственности.

При кратком анализе предлагаемых лотов мы видим заброшенные объекты бывших промышленных лидеров района, неиспользуемые здания бывших школ и детских садов, гаражи и другое никчёмное имущество, которое довели до ужасного состояния «распорядители чужого».

Кстати, за одну базовую можно приобрести здание в ботаническом саду Витебска, которое было построено как часовня шляхтичей Дуниных-Слепстей в 19 веке.

И фотки на сайте не открываются, так что посмотреть не получится.

А.Смоленский

ЗДАРЭНЬНІ

РЕЧКА ВЫМЫЛА СНАРЯДЫ И МИНЫ

Около деревни Старое Село Витебского района река вымыла около полусотни боеприпасов времён последней войны.

На берегу реки Зароновка, рядом с деревней Старое Село Витебского района, 8 марта были обнаружены старые снаряды и мины, об опасной находке сообщили в правоохранительные органы, к месту обнаружения прибыли специалисты саперно-пиротехнической группы войсковой части 5524. На берегу реки они нашли 42 миномётные мины калибра 81 и 50 миллиметров и 7 артиллерийских снарядов калибра 45 миллиметров периода второй мировой войны.

Отделение информации и общественных связей УВД Витебского облисполкома сообщает, что все собранные мины и снаряды саперы уничтожили в безопасном месте.

ПОГИБ МУЖЧИНА

В службу спасения «101» поступило сообщение о пожаре в деревне Красный Двор. Когда сотрудники РОЧС прибыли на место, пламя окутало весь дом, в некоторых местах обрушилась кровля здания.

— В доме проживал мужчина пожилого возраста, неработающий. В ходе тушения пожара спасателями обнаружено тело домовладельца, — рассказал первый заместитель начальника Витебского РОЧС Сергей Ловейкин. — Огнем в доме уничтожены кровля, потолочное перекрытие, повреждены стены и имущество, уничтожена и хозяйственная постройка, находящаяся на приусадебном участке.

Сотрудник РОЧС в очередной раз напоминает о необходимости соблюдения правил пожарной безопасности в быту, установки автономных пожарных извещателей в жилых комнатах, ведения здорового образа жизни.

У ЛУЖАСНА ВЕЦЕР САРВАЎ ДАХ

Таксамаў выніку праходжання моцнага парывістага ветру па тэрыторыі Віцебскай вобласці 12 сакавіка зафіксавана два выпадкі падзення дрэў у Докшыцкім раёне і горадзе Віцебску, былі абясточаны каля трохсот населеных пунктаў.

У пасёлку Лужасна Віцебскага раёна выратавальнікам МНС 13 сакавіка раніцай паступіла паведамленне аб падзенне часткі сарванага даху на аўтамабілі. Пасля прыбыцця да месца выкліку было ўстаноўлена, што адбыўся адрыў ліста рубероіда з даху чатырохпавярховага дома. Лісты рубероіда пашкодзілі прыпаркаваныя каля дома аўтамабілі.

Часовыя адключэнні электрычнасці закранулі шэраг населеных пунктаў Віцебскага, Лёзненскага, Гарадоцкага, Шумілінскага, Докшыцкага, Міёрскага, Талачынскага, Браслаўскага, Пастаўскага, Полацкага, Верхнядзвінскага, Расонскага раёнаў. У 8:00 13 сакавіка энергетыкі паслелі аднавіць электразабеспячэнне ў 170 населеных пунктах вобласці, яшчэ ў 128 працы працягваюцца.

Пашкоджанні ў размеркавальных сетках Віцебшчыны ўзнікалі з-за моцнай ветравой нагрузкі, зламаных дрэў і падзенні галінак на драты. У некаторых раёнах вобласці хуткасць парываў ветру дасягала 31 метра ў секунду, паведамляе прэс-служба «Віцебскэнерга».

У РУП «Віцебскэнерга» створаны сітуацыйны штаб для каардынацыі работ па ліквідацыі аварыйных адключэнняў. Для інфармавання жыхароў вобласці аб аварыйных адключэннях выкарыстоўваецца рассыланне SMS-паведамленняў.

Для паскарэння ліквідацыі наступстваў стыхіі ў найбольш пацярпелыя раёны накіраваныя дадатковыя брыгады і спецтэхніка. У дадзены момант працуе 58 брыгад, больш за 200 чалавек персаналу.

А.Адамаў

АБ'ЯВА

Каб атрымліваць кожны нумар газеты "Дзвінскі Узгорак" паведаміце рэдакцыі аб гэтым. Калі не жадаеце атрымліваць газету, то патэдэфануйце.

Калі парушаны вашы правы спажыўца, працаўніка, то даем эфектыўныя парады па абароне права і пошуку бясплатных юрыстаў. Звяртайцеся на адрас газеты "Дзвінскі Узгорак".

Наша газета стала размяшчацца на партале http://kamunikat.org, дзе зацікаўленыя грамадзяне могуць яе спампаваць яшчэ да з'яўлення газеты на паперы.

АЗБУКА ПАЛІТАЛОГІІ

БЕЛАРУСЬ У ЧАКАННІ ВЫСПЯТКА

«Лепшае — вораг добрага». Пад такім дэвізам працаваў цэх на «Інтэграле», у якім прайшоў савецкі этап маёй працоўнай біяграфіі. Савецкі Саюз ужо хутка 30 гадоў як знік, але яго прынцыпы арганізацыі жыцця і эканомікі так і не страцілі сваёй актуальнасці.

Калі што і змянілася, дык гэта тэрміналогія. Цяпер модна ўжываць прыметнік «эвалюцыйны». Галоўная яго вартасць — універсальнасць, таму слова можа выкарыстоўвацца для апісання любой грамадска значнай з'явы. Зразумела, калі гэта з'ява запланаваная і ажыццяўляецца зверху.

Усё, што нарадзілася знізу, самацёкам, без найвышэйшага на тое дазволу, прызнаецца рэвалюцыйным. А гэта Майдан! Гэта «каляровая» рэвалюцыя! А паколькі лепш за адзінага палітыка (АП) у рэвалюцыях у Беларусі ніхто не разбіраецца, то даю яму слова: *«Беларускі народ на сваім вопыце ўсвядоміў, што за рэвалюцыяй (усё роўна, якога яна колеру) няма ніякай сілы, акрамя цёмнай. Менавіта таму ён падтрымаў палітыку паступовых пераўтварэнняў і цвёрдых сацыяльных гарантый, мір і парадак у краіне, дысцыпліну на вытворчасці і моцную, эфектыўную ўладу. Уладу, якая здолела стварыць умовы для годнага жыцця і спакойнай працы. Гэта — выбар мудрага народа. Гэта — гістарычны выбар Беларусі».*

«Выбар мудрага народа» афармлены ў рашэннях трох канстытуцыйных рэферэндумаў і пяці Усебеларускіх народных сходаў. Каб не стамляць чытачоў, звярнуся да рэзалюцыі апошняга, пятага сходу, якая ўтрымлівае, у прыватнасці, наступны пункт: *«Заахвочванне ініцыятывы і падтрымка прадпрымальніцтва будуць спрыяць стварэнню новых працоўных месцаў, росту дабрабыту грамадзян і іх самарэалізацыі ў інтарэсах беларускага грамадства».*

Прайшло пяць гадоў. Статыстычныя штогоднікі Белстата даюць нам магчымасць ацаніць, наколькі расквітнела беларускае прадпрымальніцтва, што заахвочваецца моцнай і адначасова эфектыўнай уладай. Прасцей за ўсё гэта зрабіць з дапамогай дынамікі даходаў ад прадпрымальніцтва.

Калі ў 2000 годзе ўклад прадпрымальніцтва ў сукупныя даходы насельніцтва склаў 15,4%, то ў 2015-м — 8,2%. За чатыры наступныя гады гэты паказчык не змяніўся (інфармацыя за 2020 год, зразумела, яшчэ адсутнічае). У лідарах росту ў структуры даходаў аказаліся аплата працы (з 59,8% да 64,3%) і трансферты насельніцтву (з 19,4% да 22,8%).

Такім чынам, нацы прадпрымальнікаў з беларусаў не атрымліваецца. Больш за тое, статыстыка дэманструе адваротны працэс. З кожным годам сярод эканамічна актыўных грамадзян расце доля тых, хто працуе «на дзядзьку», і тых, хто сілкуецца ад шчадротаў дзяржавы. Імя «дзядзькі» і адначасова галоўнага дабрадзея, што раздае народу хлеб, мяркую, усім добра вядомае.

У тых, хто знаёмы з тэорыяй і практыкай пабудовы беларускай мадэлі, такая дынаміка не павінна выклікаць здзіўленне. Яна — наша ўсё. Без яе ад донара еўрапейскай стабільнасці засталіся б адны ўспаміны.

Каму патрэбныя такія рэформы?

…На думку АП, галоўнай умовай для правядзення паспяховых рэформаў з'яўляецца наяўнасць стартавага капіталу. Іншымі словамі, рэформы — выбар багатых краін, беднякам жа і серадняком лепш за ўсё стаіцца і чакаць. Вось як свой арыгінальны погляд на рэформы адзіны палітык абгрунтаваў у Пасланні–2017: *«У нас няма грошай рызыкаваць, ісці на нейкія рэформы. А раптам правалімся? У Расіі — магчыма. У Кітаі — небяспечна, у іх вялікае насельніцтва. У Амерыцы — магчыма. У Расіі — таму што вялікія рэсурсы. Памыліліся, выправілі. Таму што грошы ёсць. У Амерыцы памыліліся — надрукавалі. Увесь свет за гэта заплаціць. Вы ж разумееце. А мы чым потым дзіркі будзем закрываць? Таму я заўсёды быў акуратны і асцярожны».*

Паспяховыя рэформы пачынаюцца з адказу на пытанне: «Каму гэта трэба?» Але перш, чым на яго адказаць, неабходна дамовіцца наконт таго, што трэба разумець пад рэформамі. І тут магчымыя варыянты… Гістарычны вопыт, аднак, сведчыць, што паспяховымі рэформы бываюць толькі ў тым выпадку, калі вырашэнне пытанняў, якія стаяць перад грамадствам, пачынаюць шукаць на шляхах пашырэння прасторы індывідуальнай свабоды і асабістай адказнасці.

Каму ў сучаснай Беларусі патрэбныя такія рэформы? Гаспадару Палаца Незалежнасці? Няўжо ў яго не хапае дроў для ацяплення кабінета?..

Пытанне адкрытае

Каб распачаць рэформы, эліты павінны спалохацца. Пажадана, спалохацца смяротна. Падобная гісторыя, напрыклад, адбылася з элітамі Прусіі пасля паразы ад Напалеона ў 1806 годзе. Тады Прусія страціла палову насельніцтва і тэрыторыі. Каб выжыць, давялося стварыць масавую прызыўную армію, а для гэтага — вызваляць прыгонных сялян, што, у сваю чаргу, цягнула за сабой цэлы шэраг пераўтварэнняў.

Аднак яны акупіліся сто разоў. Зразумела, не праз год і не праз два. У 1866 годзе, падводзячы вынікі аўстра-прускай вайны, яе пераможца Ота Бісмарк нібыта сказаў: *«Войны выйграюць не генералы, войны выйграюць школьныя настаўнікі і парафіяльныя святары»*, — гэта значыць, тыя людзі, якія занятыя фарміраваннем асобаў.

Ці на самай справе прамаўляў «жалезны канцлер» гэты панегірык на адрас настаўнікаў і святароў або аўтарства яму прыпісалі — цяпер ужо ўсё роўна. На іх актуальнасць гэта ніяк не ўплывае.

Расія ж з вайны з Напалеонам выйшла пераможцай. *«І пакуль немцы клалі шпалы і ўзводзілі домны*, — тлумачыць журналіст Канстанцін Гайвароўскі, — *Мікалай І з замілаваным захапленнем пісаў пра Расію, "якая ідзе смела, ціха, па хрысціянскіх правілах да паступовых удасканаленняў, якія мусяць на доўгі час зрабіць з яе наймацнейшую і найшчаслівейшую краіну ў свеце"».* Вось так ціха і дашкандыбалі да паразы ў Крымскай вайне. Цяпер ужо Расія атрымала той «выспятак, што падбадзёрыў», які далі прусакам на паўстагоддзя раней.

Без выспятку, што падбадзёрвае, разлічваць на рэформы не даводзіцца. Але ці стане перавод беларуска-расійскіх адносінаў на рынкавыя прынцыпы такім выспяткам — пытанне адкрытае. Калі не, дык давядзецца чакаць наступнага разу.

Імя гэтага працэсу — РЭ-ВА-ЛЮ-ЦЫЯ

Прыгадаем перабудову. Яна пачалася не праз капрызы канкрэтнага чалавека, хай і надзеленага неабмежаванай уладай, і не пад уплывам інтрыгаў Ракфелераў-Ротшыльдаў. Пасля «гонкі на лафетах» усведамленне, што так далей жыць нельга, апанавала ў Краіне Саветаў усіх. А тут яшчэ цэны на нафту ў шэсць разоў абваліліся.

Склалася сітуацыя, калі не мяняць і не мяняцца было ўжо немагчыма. Неэфектыўнасць сістэмы, якую «будавалі, будавалі і нарэшце пабудавалі», стала відавочная не толькі для будаўнікоў, але і для архітэктараў.

Але тое, што планавалася ў якасці сістэмы рэформаў, як справядліва заўважыў паліталог Станіслаў Бялкоўскі, выразілася ў *«набор сутаргавых хаатычных спробаў існуючай улады выратаваць сістэму ад краху — пры поўнай адсутнасці ўсведамлення краху гэтай сістэмы на першым этапе перабудовы, калі здаецца, што ўсё лёгка і весела: "больш дэмакратыі — больш сацыялізму"».*

Вось такая праблемка: пакуль крах яшчэ не здарыўся, эліта неабходнасці рэформаў не адчувае, яна распачынае рэформы, калі ўжо позна. Таму няма нічога дзіўнага ў тым, што сітуацыя імкліва пераходзіць у стадыю «працэс пайшоў», г. зн. пайшоў самастойна, незалежна ад намаганняў эліты. Імя гэтага працэсу — РЭ-ВА-ЛЮ-ЦЫЯ.

Згодна з эканамістам Яўгенам Гантмахерам, *«рэвалюцыя — гэта доўгі перыяд бязладдзіцы, гэта перыяд, калі не забяспечваецца законнасць, перыяд, калі не збіраюцца падаткі, калі дзяржава не можа выконваць свае функцыі».* Дадам ад сябе, дакладней, не ад сябе, а ад АП: *«Рэвалюцыя — гэта калі ўлада валяецца ў брудзе».*

* * *

Школьны настаўнік забяспечваў перамогі прускаму «жалезнаму канцлеру». Унёсак беларускага настаўніка ў перамогі АП не меншы, і ўнёсак гэты не абмяжоўваецца працай ва ўчастковых выбарчых камісіях.

Школьны настаўнік — прадстаўнік сацыяльнай эліты, чыя задача палягае ў перадачы практычных узораў паводзінаў з дапамогай прафесійных камунікацый. Калі ў арсенале настаўнікаў сёння мат і рукапрыкладства, дык што нам варта чакаць ад іх учорашніх вучняў, а цяпер «касманаўтаў» у ахоўных шлемах ды ўзброеных дручкамі?

(скарочана)

Сяргей Нікалюк
"Новы Час"

ЗАПОЗЬНЕНАЯ АЛЬТЭРНАТЫВА

ЯК ЛУКАШЭНКА СПРАБУЕ ВЫПРАВІЦЬ УЛАСНЫЯ ПАМЫЛКІ

Аляксандар Лукашэнка правёў чарговую нараду наконт галоўнага сёньня беларускага пытаньня — нафты. Прагучалі новыя нюансы.

Перад самай нарадай адбылася зьмена віцэ-прэм'ера, які адказвае за нафтахімічны комплекс. Лукашэнка застаўся незадаволены працай у крызысны пэрыяд былога чыноўніка, які займаў гэтую пасаду, — Ігара Ляшэнкі. Новы віцэ-прэм'ер Юры Назараў — лясьнік паводле адукацыі і прафэсійнай дзейнасьці. Трэба думаць, цяпер нафтагазавая галіна нарэшце запрацуе як мае быць.

Праводзячы нараду, Лукашэнка кінуў рэпліку, што ўраду трэба зьнізіць залежнасьць беларускай эканомікі ад нафты і дывэрсыфікаваць крыніцы эканамічнага росту. Здавалася б, вось зручны момант памяняць структуру эканомікі, зрабіць стаўку на новыя, больш сучасныя галіны. Аднак гэта было сказана мімаходзь. Галоўны акцэнт рабіўся на тое, каб за ўсякую цану вярнуць нафтаперапрацоўцы ранейшую вагу.

Лукашэнка ня быў бы сам сабою, каб не абурыўся дзеяньнямі замежных партнэраў:

«Асобныя дзяржавы зразумелі, што пры дапамозе вэнтыля на нафтавай трубе выгадныя ім пытаньні вырашаюцца значна лягчэй. Ня думайце, што я намякаю тут толькі на Расею... На жаль, нягледзячы ні на якія ўзаемныя абавязаньні, такая практыка стала стасавацца і ў дачыненьні да Беларусі, — сказаў кіраўнік дзяржавы. — Умовы пастаўкі нафты ва ўльтыматыўнай форме ўвязваюцца зь іншымі праблемамі, якія хоча вырашыць краіна-пастаўнік. Адбываецца гэта без аглядкі на дзейную дагаворную базу і прынцыпы пабудовы нашых адносінаў».

Здаецца, тут Лукашэнка меў на увазе («ня думайце, што намякаю тут толькі на Расею») Казахстан, таксама хаўрусьніка Беларусі ў ЭАЭС і АДКБ. 2 сакавіка намесьнік міністра гандлю гэтай краіны Кайрат Тарэбаеў заявіў, што Казахстан гатовы пастаўць Беларусі нафту толькі з мытам. І вось гэта абурыла беларускага кіраўніка.

У выступе Лукашэнкі былі элементы таго, што можна назваць больш-менш далёкасяжнай стратэгіяй. Але гэта была не стратэгія структурных рэформаў, пра што шмат гадоў кажуць беларускія і замежныя эканамісты, а стратэгія за ўсякую цану захаваць статус-кво. Яе сэнс у тым, каб унікнуць залежнасьці ад аднаго пастаўніка і рабіць акцэнт на дывэрсыфікацыі, на пошуку «доўгатэрміновых альтэрнатыўных крыніц сыравіны».

«Мы самі вінаватыя, што не дывэрсыфікавалі ў свой час пастаўкі нафты. Манапалізм заўсёды прыводзіць да падобных вынікаў», — заўважыў

(працяг на стар. 4)

ЗАПОЗЬНЕНАЯ АЛЬТЭРНАТЫВА

(пачатак на стар. №3)

Лукашэнка. Ён вельмі рэдка прызнае ўласныя памылкі. А вось цяпер прызнаў, хоць і схаваўся за словам «мы». Стаўка на аднаго партнэра, на Расею, прычым ня толькі ў пытаньнях паставак нафты, — гэта сапраўды вялізная памылка і віна Лукашэнкі перад гісторыяй і краінай. Дарэчы, БНФ яшчэ у 1990-я гады прапаноўваў правесьці нафтавы калектар ад Балтыкі праз Украіну да Чорнага мора, каб ня быць поўнасьцю залежнымі ад Расеі.

І вось цяпер Лукашэнка ставіць задачу: «Каля 40%, можа быць, 50% будзем па-ранейшаму купляць нафты ў Расеі (калі Расея захоча), калі канчаткова дывэрсыфікуем. А па 30% можам купляць з партоў Балтыкі і з Адэсы. Гэта будуць тры крыніцы».

І тут ёсьць важны нюанс. Калі пад Новы год сарваліся дамовы з расейскімі кампаніямі і Лукашэнка даручыў ураду шукаць нафту ў іншым месцы, большасьць экспэртаў прыйшлі да высновы, што гэта проста шантаж Расейскай Фэдэрацыі. Маўляў, міне час, пamірацца з Расеяй і пра альтэрнатыву забудуць. Магчыма, што насамрэч так і было. Але замірэньне з Масквой не ўдалося, і кіраўнік Беларусі нарэшце гэта зразумеў.

Дык вось цяпер, кажучы пра альтэрнатыўныя пастаўкі нафты, Лукашэнка робіць акцэнт на слове «доўгатэрміновыя» (пагадненьні). «Неабходныя комплексныя і сыстэмныя інфраструктурныя рашэньні. Варта прадумаць магчымасьць рэалізацыі сумесных праектаў з замежнымі кампаніямі — уласьнікамі сыравіны», — кажа ён. І на гэта варта зьвярнуць увагу.

Адным з такіх праектаў, паводле Лукашэнкі, павінна стаць дабудова нафтаправоду да Балтыкі. Існуе стары, з савецкіх часоў, трубаправод, але ён патрабуе рамонту і дабудовы. Лукашэнка прапануе ўзяць танны крэдыт у ЗША (дзяржаўны сакратар Майк Пампэо нібыта сам прапанаваў) і за 1,5-2 гады давесьці гэты нафтаправод да ладу.

Што ж, як вядома, лепш позна, чым ніколі.

Валер Карбалевіч

СТАБІЛІЗАЦЫЯ

СТАБИЛИЗАЦИЯ В НИЩЕТЕ НА СОРОК ЛЕТ?

«Уже несколько лет не смотрю и не читаю выступления наших официальных лиц, — пишет Александр Обухович в БелГазете. — Достаточно их краткого изложения в СМИ, чтобы понять: решение главного вопроса, ликвидации или модернизации «белорусской модели», пока не рассматривается. А мелкая суета по второстепенным вопросам несущественна».

…Лет десять назад эталоном падения я выбрал Гондурас - бедную страну Латинской Америки, без значимых запасов полезных ископаемых, обираемую корпорациями США. Пугал читателя, что тенденции развития ведут нас на уровень Гондураса. Казалось, что падение экономики индустриальной Беларуси на уровень Гондураса – предел развала.

Ан нет. В 2018г. ВВП Гондураса на душу населения почти в 1,5 раза больше, чем в Беларуси, а средняя зарплата – $684 в месяц. Говорить о Польше, странах Балтии вообще не приходится, хотя они пережили и деиндустриализацию, и «шоковую терапию», и массовый отток населения. А сегодня имеют и ВВП на душу населения в три-четыре раза выше, чем у нас, и среднюю зарплату в два-три раза выше. Правда, и роль ЕС в их подъеме нельзя игнорировать.

Причем отставание от наших соседей стало катастрофичным за последние 10 лет. Пока мы топтались на месте в рамках «стабилизации». Подтверждая тезис, что для нас стабилизация экономики чисто монетарными методами – это стабилизация в нищете.

То, что нынешний курс на стабилизацию для страны бесперспективен, подтверждают и последние исследования. Нет смысла анализировать выступления представителей власти: в них испуга перед нажимом России и предвыборной агитации больше, чем логики и расчета. Приходится ориентироваться на оценки независимых экспертов.

…Правдоподобно, но обоснований нет. Значительно важнее сегодня серия исследований ИПМ и BEROC. Которые на современном уровне, с применением цифровых моделей проанализировали возможности сегодняшней белорусской экономики. Кратко их выводы сводятся к следующему:

– Экономика страны подвержена системным рискам. Другими словами, ее состояние неустойчиво, любой серьезный удар способен ее обрушить.

– Структура и технический уровень наших предприятий при самых благоприятных условиях способны обеспечить рост экономики страны на 2% в год. Любой серьезный внешний шок приведет к снижению темпов роста на 0,5% в год и больше. Вплоть до обвала.

Становится ясно, что экономика и по структуре, и по техническому оснащению никаких проблем страны решить не в состоянии. Включая главную: сокращение разрыва в уровне жизни с нашими соседями, у которых темпы роста выше.

С чем нельзя согласиться в их анализе, так это с понятием «риск». Которое предполагает, что событие то ли будет, то ли нет. Ряд событий уже наверняка будут, хотя время их наступления точно и неизвестно. Перечислим главные.

1. Структура и технический уровень большинства предприятий гарантируют их неконкурентоспособность. Объемы производства падают и будут падать.

2. Экономика не создает достаточно добавленной стоимости, чтобы содержать имеющийся государственный аппарат. Масштабное его сокращение неизбежно.

3. Россия проводит политику вытеснения импорта. Для нас существенно:

– Правительство РФ приняло решение о закупке 40 тыс. элитных коров, хотя предложение молока на рынке и сегодня превышает спрос. Вытеснять нас будут беспощадно.

– С вводом в действие завода Claas рынка сбыта внутри РФ недостаточно и для «Ростсельмаша». Нас будут выталкивать любым способом. КамАЗ еще в 2011г. заявил, что готов вытеснить с российского рынка МАЗ, в работе несколько проектов по вытеснению МЗКТ. «Ростсельмаш» вводит мощности по производству 10 тыс. тракторов в год.

– Острейший дефицит квалифицированных кадров вынуждает РФ вести охоту за кадрами на всем постсоветском пространстве. У нас забирают от квалифицированных рабочих и цеховых технологов до главных инженеров предприятий.

4. Продолжает нарастать отток кадров из страны. Тенденция общемировая, изменить ее не получится. Но необходима реформа рынка труда и его оплаты: ключевые специалисты не должны иметь стимулов уехать.

Без кардинального изменения экономической модели распутать весь этот клубок проблем невозможно. Уже сегодня реформы принесут большие социальные издержки. Проведение реформ по принципу «куда рука рынка выведет» чревато просто ликвидацией остатков нашей экономики: реформы требуют времени, а наши ниши на рынках и без того под прицелом. С реформами мы и так опоздали лет на пятнадцать, в ряде отраслей их можно уже не проводить – опоздали навсегда.

А если не приступим к делу прямо сейчас, то с течением времени список таких отраслей будет только расширяться.

(скарочана)

https://gazetaby.com

ЗАРОБКІ

«СЫТУАЦЫЯ СТРАШНАЯ»

Што кажуць бюджэтнікі, атрымаўшы заробкі за люты. Бюджэтнікі абураліся новай схемай выплаты заробкаў яшчэ на пачатку лютага. Міністэрства працы абяцала разабрацца. Свабода пагаварыла зь людзьмі (яны працуюць у бюджэтных і іншых арганізацыях) і даведалася — у сакавіку лепш ня стала.

З новага году заробкі бюджэтнікам пачалі выплачваць адпаведна з новай схемай. У выніку многія заўважылі, што іхныя выплаты ўпалі. У Міністэрстве працы заявілі, што «большасьць фактаў зьніжэньня заробкаў за студзень пры праверцы не пацьвердзілася». Пры гэтым у ведамстве прызналі, што мелі месца «асобныя факты няправільнага налічэньня».

«У лютым лепш ня стала»

Натальля, пэдагог-псыхоляг у дашкольнай установе, расказала, што яе заробак параўнальна з папярэднім месяцам практычна не памяняўся.

«Але параўнальна зь леташнім заробкам розьніца відавочная. У лютым мы атрымалі меней, чым у студзені, хаця не нашмат. Але ў адміністрацыі нам тлумачаць, што коштам нас, спэцыялістаў у дзіцячых садках, дадаюць да мінімальнага заробку тэхнічнаму пэрсаналу.

Таму калі раней я мела надбаўкі за стаж працы, за складанасьць працы, то цяпер усяго гэтага ў мяне няма. Мае грошы, высьвятляецца, налічваюць памочнікам выхавальнікаў, вартаўнікам, каб у іх быў мінімальны заробак. Вось так нам тлумачаць у бухгальтэрыі. У мяне стаж невялікі, але розьніцу я адчула вельмі моцна», — кажа Натальля.

Натальля сказала, што разьліковыя лісты выносіць з працы не дазваляюць. Паводле яе, стаўка псыхоляга — 370 рублёў, а фактычна яна атрымлівае 200-250 рублёў.

«У нас бяз нашага ведама вельмі вялікія сумы забралі на даплаты, а таксама вылічылі „за суботнік“ (адзін працоўны дзень). Але калі палічыць, то „за суботнік“ забралі заробак далёка не за адзін працоўны дзень. Нам пра гэты „суботнік“ нават нічога не сказалі, проста вылічылі па 20-25 рублёў. Мне прынесьлі ведамасьць расьпісацца пра тое, што ў мяне вылічылі. Але я спытала: а што калі я не хачу, калі я хачу выйсьці і адпрацаваць? Мне адказалі, што ўжо вылічылі, а калі я не расьпішуся, то расьпішуцца за мяне».

Паводле Натальлі, у адміністрацыі кажуць, каб пісалі заяву на звальненьне, калі нешта не падабаецца.

«З заробкамі сытуацыя страшная. Мы страцілі ўсё, страцілі надбаўкі. Я вяду дадатковую працу з праблемнымі сем'ямі. У мяне ў калектыўнай дамове запісана, што я за гэта павінна мець 30% ад акладу, але мне іх ніхто ня плаціць. Мне тлумачаць, што на мяне не хапіла грошай. Мы думалі, што ў лютым будзе лепш, але, як паказала практыка, ня стала»…

«Заробак толькі падае, не расьце»

Барыс працуе ў «Менскіх цеплавых сетках». Ён кажа, што ягоны заробак упаў параўнальна зь леташнім на сто рублёў.

«Заробак толькі падае, не расьце. Пытаньне — чаму? У мяне выходзіць каля 600 рублёў. А раней было больш. На такую суму не пражывеш. Нам абяцаюць ужо колькі гадоў па 500 даляраў, а ў мяне атрымліваецца 300 і нават меней. Цэны растуць, патрэбы растуць. Я захоўваю свае разьліковыя лісты за два гады і бачу, што заробак у мяне паменшыўся, хаця разрад не мяняўся, усё тое самае. Магчыма, гэта зьвязана з стаўленьнем начальства, бо гэта бюджэтная арганізацыя, прэміі. Выплацілі 65 рублёў за 23 лютага, кшталту такая жаласная падачка да сьвята. Узровень жыцьця падае і правакуе на нейкія пратэсты», — кажа Барыс…

«Каб зарабляць тыя ж самыя грошы, трэба яшчэ больш працаваць»

Арцём вядзе гурток у адным з палацаў дзяцей і моладзі, працуе на 0,25 стаўкі. Разам з прэміяй яго заробак складае каля 175 рублёў. Але другі месяц запар яго заробак атрымліваецца меншым на 20 рублёў.

«Гэта тыя грошы, на якія я жыву. Выратоўвае тое, што жыву разам з бацькамі. Але шукаю іншую працу, бо на такія грошы пражыць немагчыма.

Нядаўна ў нас быў пэдагагічны сход, на якім нам тлумачылі, чаму ў нас паменшыўся заробак. Гэта было даволі сьмешна, бо сказалі, што заробак не памяняўся, але памянялася налічэньне прэміяльных. Маўляў, раней прэміяльныя былі каля 16%, а цяпер іх паменшылі да 5%. І каб больш зарабляць, трэба рабіць нейкія мерапрыемствы, нейкую дадатковую працу. Высьвятляецца, каб зарабляць тыя ж самыя грошы, трэба яшчэ больш працаваць».

www.svaboda.org

Заснавальнік і рэдактар: Смолікаў Канстанцін Эдуардавіч

Адрас рэдакцыі: г. Віцебск, вул. 1-я Сененская д.5, Тэл. +375-29-218-98-38, e-mail: kas_vit@tut.by
Газета выдаецца з лютага 2014 г.

Падпісана да друку 15.03.2019 у 18.20
Наклад: 290 асобнікаў.
Выдаецца адзін-два разы на месяц на беларускай і расійскай мовах.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы дзеля палемікі, не падзяляючы пазіцыі аўтараў.
Друкуецца пры падтрымцы аднадумцаў.
Распаўсюджваецца бясплатна дабраахвотнікамі.